

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงนโยบายแบบมีส่วนร่วม (Policy Participation Action Research : PAR) ที่ใช้ระเบียบวิธีวิจัย 2 วิธี คือ เชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยดำเนินการในปีงบประมาณ 2553 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ศึกษาวิธีการ, ปัญหา, และอุปสรรคตลอดจนบทบาทการสนับสนุนและการพัฒนาของหน่วยงานภาครัฐ 2) เพื่อหาแนวทางการสร้างมูลค่าเพิ่ม การพัฒนาผู้ประกอบการและชุมชนในเขตจังหวัดภาคกลางของประเทศไทย ในระยะสั้น ระยะปานกลาง และระยะยาว นำมาแก้ไขปัญหาและสร้างแผนยุทธศาสตร์การดำเนินธุรกิจให้มีภูมิคุ้มกันโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของเครือข่ายผู้ประกอบการและชุมชนตลอดจนภาครัฐให้ประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เป็นเครือข่ายผู้ประกอบการของโรงงานคัดแยกขยะเวชภัณฑ์ ผู้ประกอบการธุรกิจรีไซเคิลทั่วไปที่ได้รับอนุญาตประกอบธุรกิจ จากกรมการปกครอง รวมทั้งสิ้น 1,079 คนในจังหวัดนำร่องของการศึกษา จำนวน 8 จังหวัด ประกอบด้วย กรุงเทพมหานคร, นนทบุรี, ปทุมธานี, พระนครศรีอยุธยา, นครสวรรค์, นครปฐม, สมุทรปราการ, สุพรรณบุรี และพิษณุโลกได้มาโดยการสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified random sampling)

การวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus group) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ประกอบการธุรกิจค้าของเก่า องค์กรธุรกิจชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของกลุ่มเป้าหมายสำหรับการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพจำนวน 50 คน และทำการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่กลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจรีไซเคิลจำนวน 8 จังหวัดและ จ.พิษณุโลก (นำร่อง) ได้มาโดยการสุ่มแบบโควตา (Quota sampling)

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) คำนวณค่าสถิติเป็นร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพเป็นการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

แนวทางการพัฒนาการดำเนินธุรกิจในอนาคตเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม ระยะสั้น ระยะปานกลาง และระยะยาว โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของเครือข่ายผู้ประกอบการและชุมชนและภาครัฐ มีดังนี้

ระยะสั้น (1ปี) แก้ปัญหาและพัฒนาประสิทธิภาพบุคลากรและแรงงาน, เร่งลดภาระหนี้ของกิจการ สร้างระบบคุณภาพของกิจการ, ระบบการบริหารสินค้าคงคลัง, โลจิสติกส์, จัดหาแหล่งเงินทุนที่มีดอกเบี้ยต่ำ, รวมตัวกันจัดส่งสินค้าวัสดุรีไซเคิลและการร่วมมือด้านข้อมูลข่าวสาร

ระยะปานกลาง (2-3ปี) พัฒนาเทคโนโลยี เครื่องจักร อุปกรณ์เพื่อการรีไซเคิล, ศูนย์อบรมผู้ประกอบการรุ่นใหม่, สร้างศูนย์กลางเครือข่ายผู้ประกอบการค้าวัสดุรีไซเคิลเพื่อช่วยเหลือกัน

ระยะยาว (5ปี) มีแผนจัดหาตลาดส่งขายสินค้าหรือขยายตลาดเพิ่มขึ้นทั้งในและต่างประเทศ ขอรับการสนับสนุนจากรัฐบาลด้านการตลาดและการส่งออก สินค้าวัสดุรีไซเคิล และขอรับการสนับสนุนจากรัฐบาลด้านการพัฒนาเทคโนโลยีของเครื่องจักรและอุปกรณ์

ยุทธศาสตร์การพัฒนาธุรกิจรีไซเคิล

1. พัฒนาและยกระดับธุรกิจรีไซเคิลไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้
2. สร้างความเข้มแข็งของธุรกิจรีไซเคิลให้เป็นรากฐานที่มั่นคงของประเทศ
3. พัฒนาและยกระดับธุรกิจรีไซเคิลไทยเป็นศูนย์กลางการกระจายวัสดุรีไซเคิลสู่ตลาดต่างประเทศ
4. เสริมสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการธุรกิจรีไซเคิลไทย
5. เปลี่ยนบทบาทรัฐ เองแก้ไขมาตรการปัจจุบัน เองสร้างความเชื่อมั่นกลับคืน

ข้อเสนอแนะ

จากข้อค้นพบและการอภิปรายผลการวิจัยเรื่องนี้ จึงมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายให้รัฐบาลกำหนดเป็นแนวทางการบริหารหรือนโยบายเร่งด่วน ดังนี้

1. ปรับเปลี่ยนระบบการจัดเก็บภาษีที่เหมาะสมทั้งประเภทและอัตราภาษี
2. ควบคุมผู้ร่วมค้าในธุรกิจรีไซเคิลในการทำธุรกิจอย่างตรงไปตรงมา มีการเปิดเผยข้อมูลอย่างเสรี ไม่มีอำนาจมืดแอบแฝง
3. จัดหาแหล่งตลาดและโรงงานรับซื้อที่มีคุณภาพ มีมาตรฐานของราคา มีการประกันราคา
4. สนับสนุนให้ธุรกิจรีไซเคิลให้มีโอกาสเข้าถึงการขอสินเชื่อจากสถาบันการเงินภาครัฐ

5. จัดหาแหล่งเงินทุนดอกเบี้ยต่ำเพื่อช่วยเหลือผู้ประกอบการธุรกิจรีไซเคิล
6. แก้ปัญหาเรื่องแรงงานต่างด้าว เช่นขยายระยะเวลาการเปิดให้ลงทะเบียนได้นานมากขึ้น
7. สนับสนุนด้านการวิจัยเทคโนโลยี, สิ่งประดิษฐ์ที่สามารถเป็นอุปกรณ์เป็นเครื่องมือตรวจพิสูจน์ คัดแยก จำแนกประเภทวัสดุรีไซเคิลและด้านขนส่งและด้านโลจิสติกส์ (Logistics)
8. ส่งเสริมการอบรมการพัฒนาให้ความรู้แก่ธุรกิจรีไซเคิลด้านการตลาด Online
9. สร้างโมเดลควบคุมการจัดตั้งธุรกิจรีไซเคิล รับใบอนุญาตในการประกอบการ (License) ทั้งสถานประกอบการและผู้ประกอบการ
10. ส่งเสริมให้มีการก่อตั้งอุตสาหกรรมรีไซเคิล สำหรับประเทศไทย
11. รณรงค์ให้ผู้ประกอบการที่อยู่นอกระบบคือไม่ขอรับใบอนุญาต ให้เข้าสู่ระบบให้มากขึ้น
12. การบูรณาการหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องให้มีเอกภาพในการบริหารจัดการและดูแลรับผิดชอบในระดับกระทรวง กรม และกรุงเทพมหานคร